

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/154/2018
Identifikačné číslo spisu:	2508899718
Dátum vydania rozhodnutia:	22.07.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Daniela Švecová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:2508899718.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ H. L., narodeného XX. E. XXXX, bývajúceho v G. X. Y., F. Y. XXX/XX, 2/ C. L., narodeného X. E. XXXX, bývajúceho v G. X. Y., R. XX, oboch zastúpených spoločnosťou Advokátska kancelária JUDr. Ondrej Polák, s.r.o., IČO: 47 248 432, so sídlom v Považskej Bystrici, Železničná 90/12, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Ondrej Polák a 3/ K. H., narodenej X. X. XXXX, bývajúcej v G. X. Y., J. P. XXX/XX, proti žalovaným 1/ TEREX, spol. s r.o., IČO: 30 997 097, so sídlom v Piešťanoch, Valova 83, zastúpenému spoločnosťou HARŠÁNY advokáti, s.r.o., IČO: 50 481 355, so sídlom v Trnave, Hlavná 31/15, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Marián Haršány a 2/ Slovenská kancelária poisťovateľov, IČO: 36 062 235, so sídlom v Bratislave, Bajkalská 19B, zastúpenej splnomocnenkyňou Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s., IČO: 00 151 700, so sídlom v Bratislave, Dostojevského rad 4, o náhradu škody na zdraví a iné, vedenej na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 4C 90/2008, o dovolaní žalobcov 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Trnave zo 14. februára 2017 sp. zn. 26 Co 206/2016, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trnave zo 14. februára 2017 sp. zn. 26 Co 206/2016 a rozsudok Okresného súdu Piešťany z 20. apríla 2016 sp. zn. 4C 90/2008 z r u š u j e a v e c v r a c i a Okresnému súdu Piešťany na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Piešťany (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 20. apríla 2016, č. k. 4C 90/2008-434, zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali voči žalovaným uloženia im povinnosti spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 8.564,03 eur titulom odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia, sumu 4.061,44 eur titulom odškodnenia za bolesť, sumu 165,96 eur titulom náhrady vecnej škody, sumu 219,07 eur titulom náhrady za opravu chrupu a sumu 11,61 eur ako náhradu za vypracované lekárske posudky, celkom teda sumu 13.022,11 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 12% ročne zo sumy 13.022,11 eur od 1. januára 2004 do zaplatenia; žalobcovi 2/ sumu 3.362,37 eur titulom náhrady vecnej škody, sumu 82,98 eur titulom náhrady za znalecký posudok, sumu 458,07 eur titulom náhrady cestovných nákladov z Dubnice nad Váhom do Nitry a späť a sumu 254,90 eur titulom nákladov za odtiahnutie auta, celkom teda sumu 4.157,90 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 12% ročne zo sumy 4.157,90 eur od 1. januára 2004 do zaplatenia a žalovanej 3/

sumu 109,53 eur titulom náhrady vecnej škody spolu s úrokom z omeškania vo výške 12% ročne zo sumy 109,53 eur od 1. januára 2004 do zaplatenia. Žalobu odôvodnili tým, že pri dopravnej nehode dňa 11. septembra 2001, zavinennej vodičom osobného motorového vozidla Škoda Felícia, EČV: J.-XXXAM H.X. R. (ktorý bol v konaní vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 1T 54/02 v súvislosti s touto dopravnou nehodou právoplatne odsúdený za trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 224 ods. 1, 2 Trestného zákona), žalobca 1/ a žalobkyňa 3/, vezúci sa v osobnom motorovom vozidle Nissan Primera, EČV: A.-XXXAM (patriacom žalobcovi 2/) utrpeli početné zranenia. Uviedli, že prevádzkovateľom a vlastníkom motorového vozidla Škoda Felícia, EČV: J.-XXXAM je žalovaný 1/, ktorý vozidlo dal do nájmu spoločnosti ROBO Piešťany, a.s. a v čase dopravnej nehody vozidlo riadil zamestnanec tejto spoločnosti. Poukázali na ustanovenie § 427 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v platnom znení (ďalej len „Občiansky zákonník“) a uviedli, že žalovaný 1/ ako prevádzkovateľ vozidla zodpovedá za škodu, ktorá bola týmto vozidlom spôsobená.

1.a Súd prvej inštancie rozsudkom z 31. októbra 2012, č. k. 4C 90/2008-309 (prvým v poradí), o podanej žalobe rozhodol tak, že výrokom I. návrh žalobcu 1/ o zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia zamietol, výrokom II. žalovanému 1/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ titulom odškodnenia za bolesť sumu 2.440,74 eur a vo zvyšnej časti návrh žalobcu 1/ titulom odškodnenia za bolesť zamietol; výrokom III. žalovanému 1/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ titulom náhrady vecnej škody sumu 66,39 eur s úrokom z omeškania vo výške 12% ročne zo sumy 66,39 eur od 1. januára 2004 až do zaplatenia, do 3 dní od právoplatnosti rozsudku a vo zvyšnej časti súd návrh žalobcu 1/ titulom náhrady vecnej škody zamietol; výrokom IV. žalovanému 1/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 2/ titulom náhrady vecnej škody sumu 3.737,94 eur s úrokom z omeškania vo výške 12% ročne zo sumy 3.737,94 eur od 1. januára 2004 až do zaplatenia, do 3 dní od právoplatnosti rozsudku a vo zvyšnej časti súd návrh žalobcu 2/ zamietol; výrokom V. žalovanému 1/ uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 3/ titulom náhrady vecnej škody sumu 63,07 eur s úrokom z omeškania vo výške 12% ročne zo sumy 63,07 eur od 1. januára 2004 až do zaplatenia, do 3 dní od právoplatnosti rozsudku a vo zvyšnej časti súd návrh žalobkyne 3/ zamietol.

1.b Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) uznesením z 23. júla 2014, č. k. 11 Co 50/2013-368, rozsudok súdu prvej inštancie z 31. októbra 2012, č. k. 4C 90/2008-309, zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení uznesenia o. i. uviedol, že žalobcovia sa mohli domáhať náhrady škody tak voči prevádzkovateľovi dopravného prostriedku v zmysle § 427 ods. 1 Občianskeho zákonníka na základe objektívneho princípu, ako aj voči vodičovi dopravného prostriedku v zmysle § 420 ods. 1 Občianskeho zákonníka na základe subjektívnej zodpovednosti založenej na prezumovanom zavinení. Pokiaľ si žalobcovia uplatnili nárok voči prevádzkovateľovi dopravného prostriedku v zmysle § 427 ods. 1 Občianskeho zákonníka, bolo potrebné ustáliť otázku, kto bol prevádzkovateľom dopravného prostriedku - t. j. či to bol žalovaný 1/ ako vlastník vozidla alebo spoločnosť ROBO Piešťany, a.s., ktorá mala v čase dopravnej nehody, na základe zmluvy o nájme dopravného prostriedku, uzavretej dňa 3. januára 2000 so žalovaným 1/, predmetné motorové vozidlo v nájme na dobu určitú, do 31. decembra 2001. Už len nezodpovedanie tejto otázky oprávňovalo odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

1.c Ďalším (v poradí druhým) rozsudkom z 20. apríla 2016 č. k. 4C 90/2008-434 súd prvej inštancie žalobu v celom rozsahu zamietol. Rozsudok odôvodnil s poukazom na ustanovenia § 420 ods. 1 a 2, § 427 až § 431 Občianskeho zákonníka s tým, že žalovaní nemajú pasívnu vecnú legitímáciu. S poukazom na právnu teóriu a komentáre Občianskeho zákonníka konštatoval, že v ustanovení § 427 ods. 2 Občianskeho zákonníka je použitý pojem „prevádzateľ“ motorového vozidla, pričom obsah tohto pojmu v zákone definovaný doposiaľ nie je. Za prevádzateľa sa považuje spravidla ten, kto má právnu a faktickú možnosť, aby disponoval s vozidlom. Prevádzateľ sa nemusí kryť s vlastníkom, resp. so správcom alebo s vodičom dopravného prostriedku. Prevádzateľom motorového vozidla a subjektom zodpovedným za škodu vyvolanú jeho osobitnou prevádzkou ostáva osoba, ktorá inej osobe požičala motorové vozidlo (Občianske právo, MANZ, 1994, Prof. JUDr. Ján Lazar, DrSc., s. 296). V publikácii Nové znění Občianskeho zákonníku - poznámkové vydání, JUDr. J. Bičovský a JUDr. M. Holub, LINDE Praha, a.s., 1991, je k pojmu prevádzateľ uvedené, že tento pojem nie je definovaný; býva za neho

považovaný ten, kto má právnu aj faktickú možnosť, aby organizovane disponoval vozidlom, čo vždy záleží na konkrétnych okolnostiach. Prevádzateľ sa nemusí kryť s vlastníkom alebo vodičom dopravného prostriedku. Prevádzateľom nebude ten, kto môže vozidlo používať len prechodne (napr. na jednu jazdu), lebo nemá možnosť disponovať s prevádzkou vozidla a zaisťovať všetko, čo je k tejto prevádzke potrebné. Základom prevádzkovej činnosti bude určitá organizovaná cieľavedomá činnosť bez ohľadu na to, o akú činnosť ide. Súd prvej inštancie uzavrel, že prevádzateľom bude ten, kto môže vozidlo používať po dobu dlhšiu ako prechodnú (jednorazovú), ten, kto je oprávnený dopravný prostriedok po dlhšiu dobu organizovane (podľa vlastného uváženia a rozhodnutia) a cieľavedome užívať.

1.d Zo zmluvy o nájme dopravného prostriedku, uzatvorenej 3. januára 2000 medzi žalovaným 1/, na strane prenajímateľa a spoločnosťou ROBO Piešťany, a.s., na strane nájomcu, súd prvej inštancie zistil, že prenajímateľ prenechal nájomcovi do užívania predmetné vozidlo na dobu určitú - do 31. decembra 2001, s možnosťou predĺženia. Žalovaný 1/ teda prenechal nájomcovi predmetné vozidlo na dlhší čas, nie jednorazovo alebo krátkodobo. Nájomca tak získal možnosť predmetné vozidlo po dlhšiu dobu organizovane (podľa vlastného uváženia a rozhodnutia) a cieľavedome užívať a stal sa jeho prevádzateľom. Zároveň žalovaný 1/ ako vlastník vozidla uvedenú možnosť stratil, teda prestal byť prevádzateľom vozidla, a to počnúc 3. januárom 2000 a tento stav trval aj v čase, kedy došlo k dopravnej nehode. Súd prvej inštancie rozhodol, že žalovaný 1/ nie je v prejednávanej veci pasívne legitimovaný.

1.e K pasívnej legitimácii žalovanej 2/ súd prvej inštancie uviedol, že vo vzťahu k predmetnému vozidlu bolo uzatvorené poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v zmysle vyhlášky Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 423/1991 Zb., ktorou sa ustanovuje rozsah a podmienky zákonného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Podľa § 7 ods. 1 citovanej vyhlášky poškodený nemá právo na plnenie proti poisťovni; možnosť uplatniť nároky proti žalovanej 2/ bola zavedená až ustanovením § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť až 1. februára 2002. Pasívne legitimovaná tak nie je ani žalovaná 2/.

2. Odvolací súd dovolaním napadnutým rozhodnutím zo 14. februára 2017 sp. zn. 26Co 206/2016 rozsudok súdu prvej inštancie z 20. apríla 2016, č. k. 4C 90/2008-434, ako vecne správny potvrdil a s poukazom na ustanovenie § 387 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „C. s. p.“) odkázal na správne, presvedčivé a vyčerpávajúce odôvodnenie predmetného rozsudku. Odvolací súd ani s prihliadnutím na odvolacie argumenty žalobcov nenašiel dôvod, pre ktorý by sa mal od záverov prvoinštančného súdu odchýliť.

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia 1/ a 2/ (ďalej len „dovolatelia“), ktoré odôvodnili poukazom na § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p. Dovolaciemu súdu navrhli zrušiť rozhodnutie súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Porušenie práva na spravodlivý proces videli dovovatelia v tom, že súdy sa nárokmi žalobcov nezaoberali pre konštatovanie nedostatku pasívnej legitimácie žalovaných. Rozsudok odvolacieho súdu je v rozpore so zásadami elementárnej spravodlivosti. Poukázali aj na prieťahy v konaní, keďže žaloba bola podaná v roku 2004, súd prvej inštancie vykonal rozsiahle dokazovanie a v roku 2012 žalobe čiastočne vyhovel, pričom otázka pasívnej legitimácie nebola vôbec sporná. Túto otázku otvoril až odvolací súd v uznesení z 23. júla 2014, č. k. 11 Co 50/2013-368. Ak mal súd názor, že žalovaný 1/ nie je prevádzateľom motorového vozidla v zmysle § 427 Občianskeho zákonníka, mal žalobu zamietnuť a nie vykonávať 12 rokov konanie. Žalobcovia skúmali otázku pasívnej legitimácie na začiatku konania a zaujali stanovisko, že pasívne legitimovaným je vlastník vozidla. Mohli z opatrnosti žalovať aj nájomcu motorového vozidla v čase dopravnej nehody, ale vzhľadom na dĺžku súdneho konania a počet úkonov by vznikli vysoké trovy konania, ktoré by museli zaplatiť.

3.a Vo vzťahu k právnej otázke, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená,

dovolatelia poukázali na výklad ustanovenia § 427 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého „fyzické a právnické osoby vykonávajúce dopravu zodpovedajú za škodu vyvolanú osobitnou povahou tejto prevádzky. Rovnako zodpovedá aj iný prevádzateľ motorového vozidla, motorového plavidla, ako aj prevádzateľ lietadla.“ Občiansky zákonník neobsahuje bližšie ustanovenie o tom, kto je iným prevádzateľom dopravného prostriedku. Za prevádzateľa možno považovať osobu, ktorá má právu, a súčasne aj faktickú možnosť disponovať dopravným prostriedkom a organizovane ho využívať. Prevádzateľom je najmä vlastník, oprávnený držiteľ alebo nájomca dopravného prostriedku. Prevádzateľ nemusí byť totožný s vlastníkom dopravného prostriedku. Za tzv. iného prevádzateľa v zmysle § 427 ods. 2 Občianskeho zákonníka je potrebné považovať toho, kto má trvalú možnosť právnej i faktickej dispozície s týmto prostriedkom, spravidla ide zároveň o jeho vlastníka. Prevádzateľ sa nezbaví zodpovednosti ani v prípade, že zverí alebo zapožičia dopravný prostriedok inému. Dostupné komentáre uvádzajú, že nájomca prichádza do úvahy ako prevádzateľ dopravného prostriedku najmä v prípade leasingu s právom kúpy dopravného prostriedku (finančný leasing). Tento názor má svoje logické zdôvodnenie, pretože leasingové užívanie motorového vozidla sa veľmi blíži a je podobné vlastníctvu vozidla. Leasingový nájomca vozidlo v podstate kupuje na splátky, leasing končí kúpnu zmluvou a vyplatením kúpnej ceny. Leasingový nájomca vozidlo užíva, hradí všetky náklady, je uvedený v technickom preukaze a hradí povinné zákonné poistenie zodpovednosti za prevádzku motorových vozidiel. V prípade žalovaného 1/ nešlo o žiadnu formu leasingu, išlo o „obyčajnú“ nájomnú zmluvu. Žalovaný 1/ nepreviedol na nájomcu nájomnú zmluvu toľko práv k prenajatému vozidlu, že už právne a fyzicky nedisponoval vozidlom a nájomca sa nestal prevádzateľom vozidla. Žalovaný 1/ uzatvoril ako prenajímateľ zmluvu o nájme dopravného prostriedku podľa § 630 a nasl. Obchodného zákonníka so spoločnosťou ROBO Piešťany, a.s. ako nájomcom. Zmluva bola uzatvorená na obdobie od 3. januára 2000 do 31. decembra 2001. Podľa bodu IV. ods. 2 nájomnej zmluvy nájomca je povinný zabezpečovať na vlastné náklady potrebné prevádzkové hmoty a bežnú starostlivosť o vozidlo, pričom predpísané servisné úkony a prehliadky, ako aj prípadné opravy zabezpečí na vlastné náklady prenajímateľ. Podľa bodu IV. ods. 3 nájomnej zmluvy je nájomca povinný bezodkladne informovať prenajímateľa o prípadnej poistnej udalosti. Prevádzateľom motorového vozidla sa stane i osoba, ktorej prevádzateľ prenechal vozidlo za účelom, aby táto osoba vozidlo dlhodobo užívala, aby sa o vozidlo starala/vykonávala jeho údržbu alebo aby hradila všetky/aspoň prevažnú časť nákladov súvisiacich s jeho prevádzkou. Z citovanej nájomnej zmluvy vyplýva, že nájomca sa zaviazal platiť na vlastné náklady len pohonné hmoty a náklady na bežnú starostlivosť. Ostatné náklady znášal prenajímateľ. Tento mal uzatvorenú aj poistnú zmluvu o zákonnej zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Z uvedeného nepochybne vyplýva, že prevádzateľom motorového vozidla bol v čase dopravnej nehody žalovaný 1/.

3.b Vo vzťahu k nedostatku pasívnej legitimácie žalovanej 2/ dovolatelia uviedli, že sa nestotožňujú s argumentáciou súdu prvej inštancie, pretože podali žalobu v roku 2004, a teda už po účinnosti novely zákona č. 381/2001 Z. z., ktorou bolo do zákona doplnené ustanovenie § 15 ods. 1 priznávajúce poškodenému právo na plnenie proti poisťovni.

4. Žalovaný 1/ vo vyjadrení k dovolaniu navrhol dovolanie odmietnuť („ako nedôvodné“). Súdny vec správne právne posúdili, pričom použili správne ustanovenia právneho predpisu a dostatočne zistili skutkový stav. Vo veci nedostatku pasívnej vecnej legitimácie žalovaného 1/ ako prevádzateľa motorového vozidla vychádzali z ustálenej judikatúry. V konaní bolo preukázané, že nájomca motorového vozidla mal v zmysle nájomnej zmluvy právu aj faktickú možnosť disponovať vozidlom, ktoré spôsobilo nehodu. Toto vozidlo nájomca dlhodobo organizovane užíval, a teda v čase dopravnej nehody bol jeho prevádzateľom. Pokiaľ ide o nároky žalobcu 2/, tieto boli premlčané, keďže od nehody márne uplynula dvojročná subjektívna lehota na uplatnenie nároku (§ 106 Občianskeho zákonníka). S premlčaním tohto nároku sa stotožnil aj odvolací súd v uznesení z 23. júla 2014, č. k. 11 Co 50/2013.

5. Žalovaná 2/ vo vyjadrení k dovolaniu navrhla Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) dovolanie odmietnuť v zmysle § 447 C. s. p. Žalobcovia o existencii nájomnej zmluvy so spoločnosťou ROBO Piešťany, a.s. vedeli už počas trestného konania. Je chybou žalobcov, že žalobný návrh nesmerovali voči tejto spoločnosti ako prevádzkovateľovi vozidla, resp. že ho nerozšírili o túto spoločnosť. Dovolačný dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p. podľa

žalovanej 2/ nie je daný, pretože najvyšší súd otázku, kto je považovaný za prevádzkovateľa vozidla, už riešil viackrát (R 55/1971, R 70/1969).

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie ako strany sporu podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) dovolatelia, zastúpení v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C. s. p.) a v ktorých neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p.) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že dovolanie žalobcov 1/ a 2/ je prípustné a tiež dôvodné.

7. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C. s. p.).

8. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú uvedené v ustanoveniach § 420 a § 421 C. s. p. V preskúmvanej veci žalobcovia odôvodňovali prípustnosť dovolania aj podľa § 420 písm. f) C. s. p.

9. Podľa § 420 písm. f) C. s. p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

10. Z obsahu dovolania vyplýva, že žalobcovia vidia porušenie práva na spravodlivý proces v prieťahoch v konaní. V tejto súvislosti dovolací súd uvádza, že prípadné prieťahy v konaní nemožno zamieňať s tzv. zmätočnosťnými vadami konania vyplývajúcimi z ustanovenia § 420 C. s. p., preto táto otázka nie je v rámci dovolacieho prieskumu relevantná. Prieťahy v súdnom konaní nie sú judikatúrou najvyššieho súdu považované za dôvod, ktorý by bez ďalšieho zakladal procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) C. s. p. (viď napríklad rozhodnutie najvyššieho súdu, ktoré bolo uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 4/2005, III. ÚS 199/02, II. ÚS 26/95). V prípade ich vzniku právnym prostriedkom ochrany je právo účastníka obracať sa so sťažnosťou na orgány súdnej správy a právo podať sťažnosť na Ústavný súd Slovenskej republiky.

11. Dovolatelia považovali za procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) C. s. p. aj skutočnosť, že súdy nesprávne vyhodnotili otázku pasívnej vecnej legitímácie žalovaných. Dovolací súd v tejto súvislosti uvádza, že už podľa predchádzajúcej úpravy občianskeho súdneho konania dospel najvyšší súd k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (viď R 54/2012 a tiež sp. zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014). Podľa právneho názoru najvyššieho súdu nie je po 1. júli 2016 žiadny dôvod pre odklon od vyššie uvedeného chápania dopadu nesprávneho právneho posúdenia veci (nesprávneho vyriešenia niektorej právnej otázky súdom) na možnosť strany civilného sporového konania uskutočňovať jej patriace procesné oprávnenia. Na tom, že nesprávne právne posúdenie veci nezakladá žalobcom tvrdenú vadu zmätočnosti (§ 420 C. s. p.), zotrval aj judikát R 24/2017 a tiež viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (por. sp. zn. 1 Cdo 202/2017, 2 Cdo 101/2017, 3 Cdo 94/2017, 4 Cdo 47/2017, 5 Cdo 145/2016, 7 Cdo 113/2017, 8 Cdo 76/2018).

12. Najvyšší súd vyššie uvedené dopĺňa poukazom na konštatovanie Ústavného súdu Slovenskej republiky v rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 196/2014 (ktoré sa síce týkalo právneho stavu do 30. júna 2016,

je však naďalej aktuálne), v zmysle ktorého prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti.

13. V prejednávanej veci dovolatelia nepreukázali opodstatnenosť dovolania vo vzťahu k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) C. s. p., preto najvyšší súd ich dovolanie v tejto časti podľa § 447 písm. c) C. s. p. odmietol.

14. Podľa § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

15. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C. s. p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C. s. p.).

16. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľmi napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Právna úprava odvolacieho konania obsiahnutá v C. s. p. (podobne ako predchádzajúca právna úprava, pozn.) dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

17. V neposlednom rade dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 C. s. p.). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. Rovnako je dovolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 C. s. p.).

18. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p., musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p. musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom). V prípade absencie vymedzenia právnej otázky preto nemôže najvyšší súd pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd.

19. Nevyhnutnou podmienkou prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p. je, že sa týka právnej otázky, na riešení ktorej založil odvolací súd svoje rozhodnutie. Toto ustanovenie dopadá len na takú právnu otázku, ktorú: a/ odvolací súd riešil [neponechal ju nepovšimnutou a pri svojich právnych úvahách nedotknutou, ale ju riadne nastolil, vysvetlil jej podstatu, vyjadril vo vzťahu k nej svoje právne úvahy (prípadne možnosti odlišných prístupov k jej riešeniu) a vysvetlil jej riešenie a tiež dôvody, so zreteľom na ktoré zvolil práve riešenie, na ktorom založil svoje rozhodnutie], a b/ (zároveň) dovolací súd ešte neriešil. Otázka, ktorou sa strany sporu, prípadne aj súd v konaní síce zaoberali, na vyriešení ktorej ale nie je v konečnom dôsledku založené dovolaním napadnuté rozhodnutie, nie je relevantná v zmysle tohto ustanovenia (3Cdo/214/2018).

20. Za spornú právnu otázku dovolatelia považovali otázku, „kto sa na účely § 427 Občianskeho zákonníka považuje za prevádzkovateľa motorového vozidla v prípade, ak v čase dopravnej nehody bolo motorové vozidlo prenajaté nájomcovi, ktorý bol v zmysle nájomnej zmluvy povinný znášať len náklady na pohonné hmoty a bežnú údržbu motorového vozidla, ale nebol povinný vozidlo poistiť pre prípad zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ani znášať náklady na opravy,

servisné úkony a prehliadky a iné náklady presahujúce rámec bežnej údržby.“

21. Súd nižšieho stupňa predmetnú právnu otázku vyriešili tak, že nájomcu považovali za prevádzkovateľa motorového vozidla. V tejto súvislosti súd prvej inštancie uviedol, že žalovaný 1/ prenechal nájomcovi predmetné vozidlo na dlhší čas, nie jednorazovo alebo krátkodobo. Nájomca tak získal možnosť predmetné vozidlo po dlhšiu dobu organizovane (podľa vlastného uváženia a rozhodnutia) a cieľavedome užívať, stal sa tak prevádzateľom. Zároveň žalovaný 1/ ako vlastník vozidla uvedenú možnosť stratil, teda prestal byť prevádzateľom vozidla, a to počnúc 3. januárom 2000 a tento stav trval aj v čase, kedy došlo k dopravnej nehode. Dovolatelia namietali nesprávne právne posúdenie predmetnej právnej otázky. Žalovaný 1/ podľa nich nepreviedol na nájomcu nájomnou zmluvou toľko práv k prenájatému vozidlu, že už právne a fyzicky nedisponoval vozidlom a nájomca sa nestal prevádzateľom vozidla. Podľa bodu IV. ods. 2 nájomnej zmluvy nájomca je povinný zabezpečovať na vlastné náklady potrebné prevádzkové hmoty a bežnú starostlivosť o vozidlo, pričom predpísané servisné úkony a prehliadky, ako aj prípadné opravy, zabezpečí na vlastné náklady prenajímateľ. Podľa bodu IV. ods. 3 nájomnej zmluvy je nájomca povinný bezodkladne informovať prenajímateľa o prípadnej poistnej udalosti. Z citovanej nájomnej zmluvy vyplýva, že nájomca sa zaviazal platiť na vlastné náklady len pohonné hmoty a náklady na bežnú starostlivosť. Ostatné náklady znášal prenajímateľ. Tento mal uzatvorenú aj poistnú zmluvu o zákonnej zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Z uvedeného nepochybne vyplýva, že prevádzateľom motorového vozidla bol v čase dopravnej nehody žalovaný 1/.

22. Vec prejednávajúci senát nezistil, že by dovolacím súdom bola osobitne vyriešená právna otázka, či nájomcu, ktorý uzatvoril zmluvu o nájme dopravného prostriedku, možno považovať za prevádzkovateľa motorového vozidla v zmysle § 427 Občianskeho zákonníka, a teda za vecne pasívne legitimovaného v konaní o náhradu škody spôsobenú prevádzkou dopravného prostriedku. Dospel preto k záveru, že dovolanie podané žalobcami treba považovať za prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p.

23. Vo všeobecnosti pod vecnou legitímáciou sa rozumie stav vyplývajúci z hmotného práva, podľa ktorého je určitá osoba subjektom práva alebo povinnosti, ktoré sú predmetom konania. Pre posúdenie, kto je v spore vecne legitimovaný, je rozhodujúce výlučne právo hmotné. V prípade dvojstranných právnych vzťahov, v ktorých strany stoja navzájom v spore, sa rozlišuje vecná legitímácia aktívna (na strane žalobcu) alebo pasívna (na strane žalovaného). Z hľadiska vecnej legitímácie je teda podstatné, že ten, kto žaluje, je aj v skutočnosti podľa hmotného práva nositeľom oprávnenia, o ktoré v konaní ide (aktívna vecná legitímácia), resp. ten, kto je žalovaný, je aj reálne nositeľom hmotnej povinnosti, ktorá je predmetom konania.

24. V preskúmvanej veci je predmetom konania nárok žalobcov o náhradu škody na zdraví (a iné nároky) spôsobenej prevádzkou dopravného prostriedku podľa § 427 a nasl. Občianskeho zákonníka, podľa ktorých za túto škodu zodpovedá zásadne prevádzateľ dopravného prostriedku. Tento zákonný pojem, ktorý je do istej miery jazykovo sporným, Občianskym zákonníkom definovaný nie je. Vo všeobecnosti sa za prevádzkovateľa na účely § 427 Občianskeho zákonníka považuje subjekt, ktorý má právnu a faktickú možnosť disponovať daným dopravným prostriedkom, pričom takáto dispozícia má dlhodobejšie účelové určenie. Pôjde teda o subjekt, na ktorého účet, nebezpečenstvo a v záujme ktorého sa prevádzka dopravného prostriedku vykonáva, t. j. takú osobu, ktorá v prevažujúcej miere profituje z prevádzky, má záujem na prevádzke daného dopravného prostriedku a znáša finančné náklady na jeho prevádzku. Podmienka možnosti faktickej a právnej dispozície s dopravným prostriedkom musí byť splnená kumulatívne. Musí ísť teda o možnosť tak organizovaného užívania a využívania dopravného prostriedku na účel, na ktorý daný dopravný prostriedok slúži (najmä na jazdu), ako aj o možnosť právnej dispozície s dopravným prostriedkom v rozsahu, v ktorom bola na subjekt prevádzkovateľa prenesená alebo v rozsahu, v ktorom obvykle vyplýva z daného spôsobu a účelu faktickej dispozície. Na priznanie postavenia prevádzkovateľa nestačí iba samotná právna možnosť nakladania s dopravným prostriedkom bez faktického ovládania (napr. lízingová spoločnosť, ktorá dopravný prostriedok dlhodobo fyzicky neovláda, pričom previedla na lízingového nájomcu aj časť právnej dispozície spočívajúcej napr. v povinnosti uzatvoriť povinné zmluvné poistenie), na druhej strane je však

nedostačujúca aj iba samotná možnosť fyzickej dispozície s ním (lízingová spoločnosť, ktorá umožnila nájomcovi za odplatu užívať vozidlo obvyklým spôsobom, nie však na ňom vykonávať technické úpravy s výnimkou nevyhnutných opráv, pričom lízingový nájomca nebol ani povinný vozidlo poistiť, t. j. nájomca mohol s vozidlom disponovať iba fyzicky, a to v obmedzenom rozsahu, nebol však oprávnený právne disponovať s vozidlom) (Najvyšší súd Českej republiky, sp. zn. 25 Cdo 2563/2005). Pri posúdení právnej a faktickej možnosti dispozície s dopravným prostriedkom je potrebné zohľadniť viacero faktorov. Primárnym je časový faktor faktickej dispozície, keďže prevádzka dopravného prostriedku (resp. možnosť dispozície) sa viaže na splnenie podmienky dlhodobosti. K dlhodobému užívaniu však nemusí reálne dôjsť (na priznanie postavenia prevádzkovateľa stačí účel, s ktorým daný subjekt užíva dopravný prostriedok, smerujúci k jeho dlhodobějšímu užívaniu). Ten, kto so súhlasom prevádzkovateľa použije dopravný prostriedok iba prechodne alebo dokonca iba jednorazovo, prípadne iba prevezme riadenie takéhoto dopravného prostriedku na určitý úsek cesty, sa na účely tohto použitia nestáva jeho prevádzkovateľom. Ďalšie faktory, ktoré je potrebné zohľadniť, je starostlivosť o dopravný prostriedok zo stránky finančnej a technickej, t. j. kto reálne zabezpečuje bežnú údržbu, nevyhnutné a iné opravy, technické úpravy, kto uvedené opravy a úpravy uhrádza, kto hradí bežné prevádzkové náklady, kto je povinný dať dopravný prostriedok poistiť, atď. a v neposlednom rade je potrebné skúmať charakter vzťahu vlastníka dopravného prostriedku a jeho užívateľa. Aj keď status prevádzkovateľa možno obvykle priznať vlastníkovi daného dopravného prostriedku, pojem „prevádzkovateľ“ nemožno redukovať iba na vlastníka dopravného prostriedku, keďže faktická a právna možnosť dispozície s dopravným prostriedkom môže byť v rôznom rozsahu prenesená na subjekt odlišný od vlastníka. V takomto prípade je potrebné skúmať, či rozsah tohto prenesenia spolu s koncentráciou atribútov, ktorými je charakterizovaný prevádzkovateľ, odôvodňujú priznanie postavenia prevádzkovateľa inému subjektu (odlišnému od vlastníka). Súčasná právna úprava (ani vo svojom pôvodnom znení z roku 1964) neprevzala domnienku, historicky vychádzajúcu z úpravy zákona č. 63/1951 o zodpovednosti za škody spôsobené dopravnými prostriedkami, ktorá v pochybnostiach považovala za prevádzkovateľa dopravného prostriedku jeho vlastníka alebo každého spoluvlastníka (k zakotveniu právnej domnienky vlastníka dopravného prostriedku ako prevádzkovateľa sa vrátila aj súčasná česká právna úprava). Napriek tomu, že táto domnienka nemá svoje legálne vyjadrenie v Občianskom zákonníku, v právnej spisbe je tento výklad dovodzovaný, pretože v prípade pochybností je práve vlastník tým subjektom, u ktorého možno predpokladať možnosť dlhodobo cieľenej právnej a faktickej dispozície s dopravným prostriedkom (Števček, M., G., A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašoviš, M. a kol. Občiansky zákonník I., § 1 - 450. 2. vydanie. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1526-1527).

25. Zo zmluvy o nájme dopravného prostriedku, uzatvorenej podľa § 630 a nasl. Obchodného zákonníka medzi žalovaným 1/, na strane prenajímateľa a spoločnosťou ROBO Piešťany, a.s., na strane nájomcu, zo dňa 3. januára 2000, vyplýva, že predmetná zmluva bola uzatvorená na dobu určitú - do 31. decembra 2001 s možnosťou predĺženia jej platnosti. Predmetom tejto zmluvy bolo prenechanie nájomcovi na dočasné užívanie motorového vozidla značky a typu ŠKODA PICKUP, ŠPZ: V. XX-XX. Nájomca sa zaviazal platiť prenajímateľovi dohodnuté nájomné splatné ku koncu roka. Podľa článku IV. predmetnej nájomnej zmluvy bol nájomca povinný prenajímateľovi predložiť ku koncu každého kalendárneho mesiaca kópiu knihy jázd a umožniť prenajímateľovi vykonanie kontroly stavu tachometra za príslušné obdobie. Nájomca bol povinný zabezpečovať na vlastné náklady potrebné prevádzkové hmoty a bežnú starostlivosť o vozidlo, pričom predpísané servisné úkony a prehliadky, ako aj prípadné opravy, zabezpečoval na vlastné náklady prenajímateľ. Nájomca bol povinný prenajímateľa bezodkladne informovať aj o prípadnej poistnej udalosti.

26. Z vyššie uvedeného teoretického výkladu je zrejmé, že na to, aby mohol byť nájomca považovaný za prevádzkovateľa motorového vozidla na účely § 427 Občianskeho zákonníka, je potrebné, aby boli kumulatívne splnené podmienky faktickej a právnej dispozície motorovým vozidlom. Pri skúmaní týchto podmienok v každom konkrétnom prípade je potrebné vziať do úvahy niekoľko faktorov, ktorými sú (i) časový faktor faktickej dispozície, (ii) starostlivosť o dopravný prostriedok zo stránky finančnej a technickej a (iii) charakter vzťahu vlastníka dopravného prostriedku a jeho užívateľa. V prejednávanej veci je zrejmé, že súdy nižšieho stupňa posudzovali predmetnú právnu otázku iba z hľadiska jedného kritéria, a tým je časové hľadisko faktickej dispozície a sčasti z hľadiska charakteru vzťahu vlastníka a

užívateľa (cieľavedomé a organizované užívanie predmetu nájmu). Nevzali do úvahy ďalšie kritériá, ktoré je nevyhnutne potrebné zohľadniť nato, aby bola právna otázka vyriešená správne. Z hľadiska časového faktora faktickej dispozície je zrejmé, že v prípade žalovaného 1/ ako prenajímateľa došlo k prenechaniu motorového vozidla do odplatného užívania nájomcovi vozidla, spoločnosti ROBO Piešťany, a.s., na obdobie necelých dvoch rokov. Nájomca tak bol oprávnený dlhodobo fakticky disponovať vozidlom a podľa vlastného uváženia ho užívať na uspokojovanie svojich potrieb, čím možno považovať podmienku faktickej dispozície za splnenú. Pokiaľ ide o hľadisko starostlivosti o dopravný prostriedok zo stránky finančnej a technickej, v danom prípade bol nájomca povinný znášať náklady na pohonné látky a bežnú údržbu, kým všetky ostatné náklady bol povinný znášať prenajímateľ. Prenajímateľ bol taktiež povinný vozidlo poistiť pre prípad zodpovednosti za škodu spôsobenú jeho prevádzkou. Za týmto účelom bol nájomca povinný bezodkladne ho informovať o poistnej udalosti. Z uvedeného rozboru je zrejmé, že nájomca nebol oprávnený fakticky a právne disponovať vozidlom v takej miere, aby ho bolo možné považovať za prevádzkovateľa vozidla. O odlišný prípad by išlo v prípade finančného leasingu (ktorý najvyšší súd riešil v rozhodnutí sp. zn. 6 Cdo 12/2018), v rámci ktorého práva a povinnosti v súvislosti s vlastníctvom (okrem možnosti vec scudziť alebo zaťažiť treťou osobou) prináležia nájomcovi. Na rozdiel od klasického nájmu, prenajímateľ nemá záujem, aby sa po skončení leasingového vzťahu vec vrátila do jeho dispozície, ale má záujem, aby po zaplatení všetkých leasingových splátok vec prešla do vlastníctva nájomcu. V prípade tzv. finančného leasingu má nájomca oprávnenie počas celého trvania tohto vzťahu fakticky disponovať s predmetom leasingu obdobne ako vlastník a po kúpe prenajatej veci ňou aj právne v celom rozsahu disponovať. V prejednáwanej veci však o takýto prípad nejde. Pokiaľ ide o charakter vzťahu vlastníka dopravného prostriedku a jeho užívateľa, možno konštatovať, že účelom predmetnej nájomnej zmluvy bolo prenechať nájomcovi do užívania vozidlo na určitý čas, a následne po ukončení zmluvy ho vrátiť do dispozície prenajímateľa. V žiadnej fáze nájomného vzťahu medzi žalovaným 1/ a nájomcom vozidla nebol nájomca oprávnený disponovať s predmetom nájmu obdobne ako vlastník (so všetkými právami a povinnosťami vlastníka). Po zohľadnení všetkých okolností relevantných pre posúdenie právnej otázky, koho je potrebné v danom prípade považovať za prevádzkovateľa motorového vozidla podľa § 427 Občianskeho zákonníka, tak dovolací súd uzatvára, že za prevádzkovateľa vozidla je v tomto prípade potrebné považovať jeho vlastníka, ktorým bol žalovaný 1/. Žalovaný 1/ je pasívne vecne legitimovaný v konaní o žalobe žalobcov.

27. So zreteľom na vyššie uvedené najvyšší súd uzatvára, že žalobcovia 1/ a 2/ v dovolaní, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p., opodstatnene uplatnili dovolací dôvod v zmysle § 432 ods. 1 C. s. p. argumentujúc, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

28. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší. Dovolací súd zruší aj rozhodnutie súdu prvej inštancie, len ak nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu. (§ 449 ods. 1 a 2 C. s. p.). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 C. s. p.). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

29. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 C. s. p.). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 454 ods. 3 C. s. p.).

30. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.